

EXTREMISMUS A HRANICE SVOBODY PROJEVU NA INTERNETU

JIŘÍ HERCZEG

Katedra trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

1. ÚVOD

Ekonomická, sociální a kulturní globalizace spolu s krizí národního státu probouzí tendence, které odmítají demokracii, liberalismus i právní stát. Pod pojmem **extremismus** jsou zahrnovány aktivity se zpravidla ideologickou motivací, které vybočují ze zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti demokratickým principům a společenskému uspořádání.¹ Extremismus je tak dítětem demokracie. Jistě ne jediným a určitě nechtěným, nicméně velmi skutečným.

Definice tohoto pojmu se liší podle toho, zda se pohybuje v rovině sociologické, politologické, kriminologické či právní. Zřejmě nejobecnější definice extremismu říká, že extremismus je souhrnem určitých sociálně patologických jevů vytvářených více či méně organizovanými skupinami osob (extremistů).²

Pro potřeby policie je extremismus definován jako *verbální, grafické, fyzické a jiné aktivity spojené zpravidla s vyhraněným ideologickým nebo jiným kontextem, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími z všeobecně uznávaných společenských norem se zřetelnými prvky netolerance, zejména rasové, národnostní, náboženské nebo jiné obdobné nesnášenlivosti, a které útočí proti demokratickým principům, společenskému uspořádání, životu, zdraví, majetku nebo veřejnému pořádku*.³

Od extremismu je třeba odlišovat **kriminalitu s extremistickým podtextem**, kterou se rozumí protiprávní jednání páchané v souvislosti s extremismem, působením sekt nebo diváckým násilím, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku.

Na definici a vymezení extremismu jsou mezi odbornou veřejností protichůdné názory, a to zejména z důvodu nejednoznačnosti jeho významu.⁴ Často bývá složité ur-

¹ Informace o problematice extremismu na území ČR v roce 2002. Ministerstvo vnitra 2003.

² Marešová, A. a kol. Kriminologické a právní aspekty extremismu. Praha: IKSP, 1999, str. 114.

³ Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 6. června 2002, č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků Policie České republiky na úseku boje proti extremistické kriminalitě.

⁴ Chmelík, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. 1. vydání. Praha: Linde, 2001, str. 11.

čit, kdo je extremistou a kdo pouze radikálem, který se pohybuje ještě v rámci daného ústavního systému. Absence legálního vymezení tohoto pojmu je tak vnímána jako nedostatek platné právní úpravy, a proto například ústavněprávní výbor slovenského parlamentu navrhl v rámci připomínek k novému trestnímu zákonu zavést do trestního zákona legální definici pojmu *extremismus*, *extremista* a *extremistické skupina*.⁵ Pojem extremismu je navrhován stejně jako ve výše uvedeném pokynu policejního prezidenta.⁶

Extremistou se rozumí osoba, která je vyznačuje zejména

- a) *odmítáním všeobecně závazných právních předpisů a vysokou mírou názorové, rasové nebo etnické nesnášenlivosti;*
- b) *absencí hmotné pohnutky a motivací protiprávního jednání s prvky agresivity a brutality;*
- c) *agresivním chováním projevujícím se fyzickými aktivitami v souvislosti s konáním společenských akcí, které směřují ke způsobení fyzické újmy osobám, škodám na majetku, nebo které jsou způsobilé narušit veřejný pořádek.*

Extremistickou skupinou se podle návrhu rozumí společenství nejméně tří osob, které splňují znaky extremisty a které se vyznačuje dělbou úkolů mezi jednotlivými členy skupiny, jejich plánováním a koordinovaností. Dle důvodové zprávy by následně bylo možno zavést extremismus a příslušnost k extremistické skupině jako pohnutku a znak kvalifikované skutkové podstaty zvyšující společenskou nebezpečnost, a tím i trestní sazbu u jednotlivých skutkových podstat.⁷ Tento návrh nakonec nebyl přijat.

Extremismus obvykle používá tyto instrumenty: historický revizionismus, sociální demagogii, aktivismus, podporu verbálního až fyzického násilí vůči oponentům a vůči apriori definovaným sociálním skupinám a konspirativní teorii.

V politologické literatuře se obvykle rozlišuje extremismus pravicový a levicový, dále náboženský, ekologický a národnostní (regionalistický) extremismus. Poslední tři formy extremismu se v České republice vyskytují jen ojediněle nebo vůbec.⁸ Novým fenoménem je **ekologický extremismus** (*environmentalismus*), který se projevuje v činnosti některých militantně orientovaných ekologických organizací a sdružení.

⁵ Společná zpráva výborů Národní Rady SR k vládnímu návrhu trestního zákona ze dne 13. 1. 2005, tisk 656a.

⁶ „Extrémizmom sa rozumejú verbálne, grafické, fyzické alebo iné aktivity spojené spravidla s vyhradeným ideologickým alebo iným kontextom, zväčša s absenciou hmotnej pohnútky, ktoré vyvíjajú jednotlivci alebo skupiny osôb s názormi výrazne vybočujúcimi zo všeobecne uznávaných spoločenských noriem so zreteľnými prvkami netolerance, najmä rasovej, národnostnej, náboženskej alebo inej obdobnej neznašanlivosti, ktoré útočia proti demokratickým princípom, spoločenskému usporiadaniu, životu, zdraviu, majetku alebo verejnému poriadku“.

⁷ Z důvodové zprávy: „*Trestné činy spáchané členy extremistických skupin se vzhledem na vysoký stupeň organizovanosti, plánovitosti a častého používání zbraní svým charakterem a společenskou nebezpečností podobají trestným činům páchaným organizovanými zločineckými skupinami. Rozdíl proti těmto skupinám však spočívá v motivu páchaní skutků, kterým je v případě extremistických skupin ideologie rasizmu, nacizmu a xenofobie. Když tyto pojmy nejsou v trestním zákoně, vymožitelnost práva při spáchání trestného činu s extremistickým prvkem je minimální, když orgány činné v trestním řízení se odvolávají na to, že v trestním zákoně nejsou, a proto často takovému trestnému činu nepřipisují takovou důležitost. Současně znění trestního zákona však neumožňuje zohlednit vyšší společenskou nebezpečnost trestných činů páchaných příslušníky extrémistických skupin. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům současné právní úpravy navrhuje doplnění trestního zákona o definici pojmů extremismus, extremista a extremistická skupina.*“

⁸ Informace o problematice extremismu na území ČR v roce 2006. Ministerstvo vnitra 2007.

V rámci proklamovaného cíle – ochrana životních prostředí – tyto skupiny striktně odmítají např. využití atomové energie (což je cíl obecně pozitivní), nicméně volené prostředky jsou často neadekvátní a mohou působit na společnost destruktivně. Jde zejména o tzv. „procesní terorismus“, mezi jehož metody lze zařadit i nepřímé využívání výpočetní a telekomunikační techniky pro přetěžování vytvořených demokratických mechanismů (soudy, správní orgány).

Pravicoví extremisté používající v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť a sympatizují s historickým fašismem a nacismem. Základním myšlenkovým východiskem pravicového extremismu je *rasismus* projevující se jako přesvědčení o biologické výjimečnosti a nadřazenosti bílého etnika. Bílá rasa stojí podle stoupenců těchto myšlenek na vrcholu vývoje druhů a jejími vůdčími představiteli jsou ariji, jejichž předchůdci byli Germáni. Argumentem jsou rasově – antropologické teorie poloviny 19. století (Gobineau, Chamberlein), z nichž čerpali ideologové Třetí říše. Největším zločinem je pak míšení bílé rasy s ostatními. Rasisté hovoří o vypuknutí rasové svaté války či bílé revoluce, jako rozhodujícího zápasu bílé rasy o přežití. Odrazem přesvědčení o nerovnosti ras je otevřené pohrdání a nepřátelství vůči lidem jiné barvy pleti.

Levicové extremistické skupiny jsou motivované především záští sociální a třídní. Sympatizují s historickým komunismem nebo anarchismem. Například Spolkový úřad na ochranu Ústavy definoval levicové extremisty jako odpůrce státního a společenského upřádání v SRN, kteří v závislosti na ideologické orientaci – revolučně-marxistická nebo anarchistická – chtějí v Německu zavést socialisticko/komunistický režim nebo společnost (anarchii).⁹ Příznivci levicového extremismu se pokoušejí o vytvoření společnosti, v níž by panovala naprostá rovnost. Realizace této představy předpokládá zrušení všech existujících států, likvidaci hierarchického uspořádání společnosti a odstranění jakékoli nerovnosti, včetně ekonomických rozdílů.¹⁰

2. ZNEUŽÍVÁNÍ INTERNETU

S rozmachem moderních komunikačních technologií je internet místem, kde dochází ve stále větší míře k šíření nenávistné propagandy.¹¹ Internet je používán jak pravicově, tak levicově zaměřenými extremistickými skupinami, ale i tzv. nebezpečnými sektami, k informačním a agitačním aktivitám, případně k náboru nových členů.

Možnost zveřejňovat programová prohlášení i aktuální informace prostřednictvím veřejné počítačové sítě skýtá následující výhody:

⁹ Zpráva Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz) za rok 2003.

¹⁰ Chmelík, J. Symbolika extremistických hnutí. 1. vydání. Praha: Trevis, 2000, str. 9.

¹¹ **Internet** je celosvětová počítačová síť, která spojuje jednotlivé menší sítě pomocí sady protokolů IP. Název pochází z anglického slova *network* (sít), podle něhož tradičně názvy amerických počítačových sítí končily „-net“, a mezinárodní (původně latinské) předpony **inter-** (mezi), vyjadřující, že internet propojil a vsřel různé starší, dílčí, specializované, proprietární nebo lokální sítě. Internet slouží k přenášení informací a poskytování mnoha služeb, jako jsou elektronická pošta, chat, www stránky, sdílení souborů, on-line hraní her, vyhledávání, katalog a další. **World Wide Web** je informační systém pro práci s hypertextovými dokumenty, ve kterých jsou odkazy na internetovské zdroje uváděny pomocí adresy <http://www.wikipedia.cz>.

- *globální dosah sítě umožňuje, že informace, které o sobě extremisté zveřejní, jsou celosvětově dostupné za zlomek nákladů nutných k šíření informací jiným způsobem,*
- *informace jsou v některých případech prezentovány mimo právní jurisdikci vlastní země,*
- *identifikace autora je velmi obtížná.*

Internet je médium, prostřednictvím kterého probíhá konkrétní emailová komunikace mezi příslušníky a stoupenci extremistických organizací. Veřejnou počítačovou síť lze velmi rychle předat informace širokému okruhu adresátů. Na webových stránkách bývají umístěny letáky, pozvánky na srazy, demonstrace a koncerty takových organizací. Prostředí internetu je také vhodné pro tvorbu webových stránek, které prezentují ilegální extremistické organizace.

Rasistické a jiné nenávistné webové stránky, které jsou česky psané a veřejně přístupné, jsou nejčastěji umístovány na servery internetových poskytovatelů v USA, kde je jiné právní prostředí, a propagace a další šíření rasových nebo jiných nenávistných projevů zde není trestné. V případě, že jde o stránku registrovanou na americkém serveru, USA žádosti o právní pomoc zpravidla odmítají, protože jejich první dodatek Ústavy (svoboda projevu) jim nedovolí donutit tvůrce této stránky, aby vydal jakékoli údaje. Tím je faktická dána nemožnost uskutečnit společné odhalování pachatelů takových činů s americkou stranou.¹²

Rovněž je třeba zmínit internetová diskusní fóra, která jsou často zneužívána k šíření rasistické a xenofobní propagandy. V této souvislosti je často diskutována odpovědnost

- (i) *poskytovatelů volného prostoru pro uložení elektronických dat (webhosting),*
- (ii) *poskytovatelů internetového připojení a*
- (iii) *provozovatelů webových diskusních fór, za obsah přenášených, sdílených nebo ukládaných informací.*

Odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášených a ukládaných informací je upravena zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

A) Přenos informací: poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací, odpovídá za obsah přenášených informací, jen pokud

- a) *přenos sám iniciuje,*
- b) *zvolí uživatele přenášené informace, nebo*
- c) *zvolí nebo změní obsah přenášené informace.*

B) Ukládání informací: poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

- a) *mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo*

¹² V souvislosti se vzestupem veřejného publikování antisemitismu a revizionismu na internetu je třeba zmínit česky psanou webovou stránku „Národně vzdělávací institut – NVT“, kde jsou publikovány rasistické, antisemitské, revizionistické a další nenávistné texty. Hostování webových stránek je umístěno na serveru bluehost.com v USA. V tomto případě se nejedná o organizaci, ale činnost několika jedinců, tedy malé virtuální skupiny, zaměřené na propagaci výše zmíněných názorů. Informace o problematice extremismu na území ČR v roce 2006. Ministerstvo vnitra 2007.

b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

Tak v roce 2006 byli obviněni dva pachatelé pro trestné činy: hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 198 odst. 1 písm. a) TZ, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 198a odst. 1 TZ, podpora a z propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260 odst. 1, 2 písm. a) TZ a § 261a TZ, kterých se měli dopustit tím, že

- *nejméně od listopadu 2003 do prosince roku 2004 jako šéfredaktor a prozatímní šéfredaktor internetového časopisu „POSLEDNÍ GENERACE“ zajišťovali organizačně i jako autoři textů jeho přípravu, výrobu a distribuci, respektive jeho umístění na výše uvedených světově veřejně přístupných webových stránkách, kdy písemný a obrazový záznam tohoto časopisu podporoval a propagoval hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka a hlásal národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, respektive veřejně projevoval sympatie k těmto hnutím a zároveň veřejně hanobil národ, etnickou skupinu, rasu a přesvědčení a veřejně podněcoval k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, respektive veřejně popíral, zpochybňoval, schvaloval nebo se snažil ospravedlnit nacistické genocidium nebo jiné zločiny nacistů proti lidskosti.*

Samostatným problémem je elektronická pošta (E-mail), která prostřednictvím tzv. anonymizérů umožňuje cílené zaslání zpráv bez možnosti zvenčí identifikovat odesílatele. Elektronická pošta, ve spojení s moderními volně dostupnými šifrovacími metodami, umožňuje extremistům činnost, kterou nemohou státní orgány monitorovat.

Policie zpravidla nebude mít doznání pachatele, že je autorem těchto stránek, a proto v takovém případě bude důkazním prostředkem nezbytným ke zjištění skutkového stavu a tím i osoby pachatele zpravidla znalecký posudek z oboru výpočetní techniky. Znalec by měl provést zkoumání zajištěných internetových stránek s cílem získat údaje směřující k identifikaci provozovatele stránek i k identifikaci osoby, která uvedené stránky zřídila a která sporný text na tyto stránky umístila.¹³ Orgány činné v trestním řízení se přitom často dostávají do důkazní nouze jednak proto, že tyto stránky jsou znalci mnohdy předkládány v podobě tištěných kopií, kde jsou zcela ztracena důležitá megadata, a jednak proto, že digitální důkaz je stále ještě vnímán jako nespolehlivý důkazní prostředek.

3. INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ POSTIHU EXTREMISMU NA INTERNETU

A. Policie České republiky. Na plnění úkolů policie na úseku extremistické kriminality se podílejí

- a) příslušníci policie v rozsahu stanoveném trestním řádem a zákonem o policii, a
- b) policisté služby kriminální policie a vyšetřování, kteří jsou *pověřeni* vedoucím služebním funkcionářem k plnění úkolů na problematice extremistické kriminality a jsou *zařazeni* na

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2001, sp. zn. 4 Tz 265/2000, ASPI.

1. odděleních obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, okresních (obvodních) ředitelství a odborech obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky městských ředitelství v Plzni, Brně a Ostravě (*odborné pracoviště okresu*),
2. odborech obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky správ krajů a odboru pro boj s organizovaným zločinem služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky správy hl. m. Prahy (*odborné pracoviště kraje*),
3. skupině odhalování extremistické kriminality odboru obecné kriminality úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky (*odborné pracoviště úřadu*),
4. oddělení extremismu odboru extremismu a terorismu Policie České republiky útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (*oddělení extremismu útvaru*).¹⁴

Počátkem roku 2006 se uskutečnila reorganizace Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR (ÚSKPV PP ČR). V rámci této reorganizace byla ke dni 1. února 2006 problematika pravicového a levicového extremismu, včetně metodiky, plně převedena do působnosti odboru terorismu a extremismu Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, který se do té doby zabýval jen závažnou trestnou činností s extremistickým podtextem mající organizovaný charakter, anebo mající mezinárodní prvek.

Skupina informační kriminality úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky, jako servisní pracoviště,

- a) vyhledává informace na síti internet vztahující se obecně k extremismu, působení sekt a diváckému násilí,
- b) prověřuje informace a zjišťuje všechny související operativní údaje,
- c) sleduje otevřené zdroje z hlediska možnosti zjištění podezření z páčání extremistické kriminality.

Oddělení strategické analýzy Policie České republiky útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, jako servisní pracoviště, vyhledává informace na síti internet vztahujících se k organizované extremistické kriminalitě.

B. **Státní zastupitelství** počátkem 90. let nevěnovalo extremistické trestné činnosti zvláštní pozornost. Změna nastala až po rasistické vraždě Roma Tibora Daniela v Písku v roce 1994. Vláda České republiky zařadila ve „Zprávě o bezpečnostní situaci na území ČR“ rasové konflikty mezi bezpečnostní rizika a Nejvyšší státní zastupitelství na to reagovalo **pokynem obecné povahy** ze dne 15. května 1995, *kterým upravilo podrobnosti postupu státních zastupitelství při postihu trestných činů motivovaných národností a rasovou nesnášenlivostí, popřípadě zaměřených na jiné občany pro jejich politické přesvědčení nebo náboženské vyznání*.

¹⁴ Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 6. června 2002, č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků Policie České republiky na úseku boje proti extremistické kriminalitě.

Tento pokyn byl zrušen **pokynem obecné povahy** nejvyšší státní zástupkyně č. 4/2006 ze dne 30. srpna 2006, o *postihu trestných činů motivovaných národnostní, rasovou, politickou a náboženskou nesnášenlivostí*. Státní zastupitelství postupují podle tohoto pokynu v trestním řízení jak o trestných činech spáchaných z národnostních, rasových a jiných nenávistných pohnutek, kde pohnutka spočívající v rasové, národnostní, náboženské a jiné nenávisti nebo nesnášenlivosti je znakem skutkové podstaty, tak i v trestním řízení o jiných trestných činech, kde tato zjištěná pohnutka znakem skutkové podstaty trestného činu není.¹⁵

Vedoucí státní zástupci nebo státní zástupci jimi pověřeni pravidelně vyhodnocují situační zprávy Policie České republiky, informace ze sdělovacích prostředků i jiné podněty za účelem zjištění, zda nejde o určené trestné činy. Státní zastupitelství evidují poznatky o výskytu určených trestných činů, jejich příčinách a poznatky o rozhodování orgánů činných v trestním řízení o těchto trestných činech.

Státní zástupce při výkonu dozoru ve věcech, v nichž je vedeno trestní stíhání pro určené trestné činy, dbá především na důsledné a urychlené provedení všech vyšetřovacích úkonů ke zjištění pohnutek pachatele. Při dohledu věnují státní zastupitelství zvýšenou pozornost věcem, v nichž je vedeno trestní řízení pro určené trestné činy a zjišťují, zda byla věc odpovídajícím způsobem právně posouzena a byly provedeny všechny úkony nezbytné k objasnění pohnutky jednání pachatele.

4. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE – DODATKOVÝ PROTOKOL K ÚMLUVĚ O POČÍTAČOVÉ KRIMINALITĚ

Přestože technologický rozvoj sblížuje lidi na celém světě, rasová diskriminace, xenofobie a další formy intolerance ve společnosti nadále setrvávají. Počítačové systémy nabízejí na jedné straně nebývalé prostředky k usnadnění svobody projevu a komunikace, na straně druhé však vývoj mezinárodních komunikačních sítí jako je internet umožňuje určitým osobám snadno rozšiřovat rasistické a xenofobní myšlenky.¹⁶ K tomu, aby byly takové osoby vypátrány a postiženy, je nezbytná mezinárodní spolupráce.¹⁷

S přesvědčením o nutnosti harmonizovat důležitá zákonná opatření, týkající se boje proti rasistické a xenofobní propagandě, proto členské státy Rady Evropy dne 28. 1. 2003 přijaly Dodatečný protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě, týkající se kriminali-

¹⁵ Trestnými činy, kde pohnutka spočívající v rasové, národnostní, náboženské a jiné nenávisti nebo nesnášenlivosti je znakem skutkové podstaty, jsou dle pokynu č. 4/2006 trestné činy: násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 TZ, hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 198 TZ, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 198a TZ, vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. g) TZ, ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1, 2 písm. b) a § 222 odst. 1, 2 písm. b) TZ, vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. f) TZ, poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1, 2 písm. b) TZ a podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260, § 261 a § 261a TZ.

¹⁶ Kunz, K.-L. *Kriminologie. 4. Auflage. Bern: Haupt Verlag, 2004.*

¹⁷ Bourney, E., Rose, G. *Racist Offences: How is the Law Working?* In: Home Office Research Study 244. London: Home Office 2002, str. 96–110.

zace činů rasistické a xenofobní povahy, spáchané prostřednictvím počítačových systémů (dále jen „Protokol“).¹⁸ Samotná Úmluva o počítačové kriminalitě žádné skutkové podstaty týkající se rasismu a xenofobie neobsahuje. Bylo tak učiněno z důvodu, že se předpokládala účast USA na Úmluvě (ratifikovaly 29. 9. 2006). Legislativní USA je totiž značně liberálnější, co se týče svobody projevu a hrozilo by, že USA Úmluvu neratifikují. Pro zjednodušení situace byl proto navržen Dodatečný protokol k Úmluvě. Česká republika Dodatečný protokol dosud nepodepsala, nicméně jedná se o jeden z nejvýznamnějších legislativních počínů na poli boje proti rasismu a xenofobii z poslední doby, a proto se jím budu zabývat podrobněji.¹⁹

Účelem tohoto Protokolu je harmonizace trestního práva hmotného v boji proti rasismu a xenofobii na internetu a zlepšování mezinárodní spolupráce v této oblasti. Protokol se zabývá především těmito otázkami:

1. *definice skutkových podstat a rozsah kriminalizace činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových sítí;*
2. *opatření ke spolupráci v oblasti trestního práva hmotného, procesního a mezinárodního.*

Protokol znamená rozšíření rozsahu Úmluvy o počítačové kriminalitě tak, aby bylo možno účinně postihnout rasistickou a xenofobní propagandu šířenou prostřednictvím počítačových sítí. Tudiž kromě harmonizace skutkových podstat trestných činů má Protokol za cíl i zlepšení metod mezinárodní spolupráce. Smluvní státy se zavázaly přijmout taková legislativní a další opatření, která mohou být nezbytná k tomu, aby následující jednání bylo označeno podle národního práva za trestný čin, pokud k němu dojde prostřednictvím počítačového systému, úmyslně a neprávem:

1. *šíření rasistických a xenofobních materiálů,*
2. *rasisticky a xenofobně motivovaná pohrůžka,*
3. *rasisticky a xenofobně motivovaná urážka,*
4. *popření, hrubé snižování, schvalování nebo ospravedlnění genocidy nebo zločinů proti lidskosti,*
5. *návod a pomoc k jednáním 1) až 4).*

Ad 1. Šíření rasistických a xenofobních materiálů.

Tento článek nařizuje zúčastněným státům, aby kriminalizovaly distribuci nebo jiné zpřístupnění rasistických a xenofobních materiálů veřejnosti prostřednictvím počítačového systému.²⁰

„*Distribucí*“ je míněno aktivní rozšiřování rasistického nebo xenofobního materiálu, zatímco „*zpřístupněním*“ se míní umístění rasistických a xenofobních materiálů na

¹⁸ Dodatečný protokol (ETS No. 189) k Úmluvě Rady Evropy o počítačové kriminalitě ze dne 28. 1. 2003.

¹⁹ Česká republika Úmluvu o počítačové kriminalitě podepsala dne 9. února 2005. Tuto Úmluvu však, vzhledem k probíhajícím pracím na rekonstrukci trestního práva hmotného, do současné doby neratifikovala.

²⁰ Počítač se obecně chápe jako funkční jednotka, která může provádět výpočty všech číselných aritmetických operací a logických operací bez lidského zásahu. Definice „*počítačového systému*“ je uvedena v Úmluvě o počítačové kriminalitě, na kterou Protokol odkazuje. Počítačový systém tedy znamená jakékoli zařízení nebo skupinu propojených souvisejících zařízení, z nichž jedno či více, provádí dle programu automatické zpracování dat.

internetu „on line“ pro použití ostatními. Zpřístupněním se rozumí i vytváření nebo kompilace odkazů v hypertextovém dokumentu, aby se zjednodušil přístup k takovému materiálu. K rozšiřování musí dojít *veřejně*, což vylučuje postih soukromé komunikace (ochrana korespondence dle čl. 8 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách). Zda je šíření rasistického nebo xenofobního materiálu považováno za soukromou komunikaci nebo za rozšiřování na veřejnosti, musí být určeno na základě okolností konkrétního případu. Co hraje primárně roli, je úmysl odesílatele, že předmětnou zprávu obdrží pouze konkrétní, předem určený příjemce. Existence takového úmyslu (subjektivní stránky) může být stanovena na základě řady objektivních faktorů, jako jsou obsah této zprávy, použitá technologie, bezpečnostní opatření a kontext, ve kterém je zpráva odeslána. Když jsou takové zprávy posílány ve stejnou dobu více než jednomu příjemci, počet příjemců a povaha vztahu mezi odesílatelem a příjemci/příjemcem je faktorem, který určuje zda je možné takovou komunikaci považovat za soukromou. Výměna rasistického a xenofobního materiálu v chatovacích místnostech, zasílání podobných zpráv v diskusních skupinách a fórech, jsou příkladem zpřístupňování takového materiálu veřejnosti. V těchto případech je takový materiál přístupný individuálně neurčenému počtu osob. Dokonce i když přístup k materiálu by vyžadoval autorizaci pomocí hesla, je takový materiál přístupný veřejnosti, pokud by taková autorizace byla dána komukoli nebo kterékoli osobě, která splní určitá kritéria. K tomu, aby se určilo, zda zpřístupnění nebo distribuce byla veřejná nebo ne, měla by být vzata v úvahu i povaha vztahu mezi dotýčenými osobami.

Pro účely tohoto Protokolu „*rasistický a xenofobní materiál*“ znamená jakýkoli písemný materiál, jakékoli obrazové nebo jiné znázornění myšlenek nebo teorií, které obhajují, propagují nebo podněcují nenávisť, diskriminaci nebo násilí proti jednotlivci nebo skupině osob na základě rasy, barvy pleti, náboženství, národnostního, etnického nebo jiného původu. Jedná se o písemné materiály (např. texty, knihy, časopisy, prohlášení, zprávy, atd.), obrazové záznamy (např. obrázky, fotografie, výkresy, apod.) nebo kterékoli jiné zobrazení myšlenek nebo teorií rasistické a xenofobní povahy, v takové formě, že mohou být ukládány, zpracovávány a přenášeny prostřednictvím počítačového systému.²¹

Pojem „*násilí*“ je míněn jako nezákonné použití síly, zatímco termín „*nenávisť*“ je míněn jako silný odpor nebo nepřátelství. Pojem „*diskriminace*“, používaný v Protokolu je míněn jako jiné neoprávněné zacházení s osobami nebo skupinami osob na základě určitých charakteristik. Zacházení je diskriminační, pokud nemá žádné objektivní a rozumné odůvodnění, tj. pokud nesleduje nějaký legitimní cíl nebo pokud neexistuje rozumný vztah proporcionality mezi použitými prostředky a cílem, jež má být zrealizován.²² Nenávisť, diskriminace nebo násilí musí být namířeny proti osobě nebo skupině osob z důvodu, že náleží ke skupině, odlišené podle rasy, barvy pleti, náboženství, národnostního, etnického nebo jiného původu.

²¹ Niggli, M. A. Rassendiskriminierung und Internet. In: Internet – Recht und Strafrecht. Bern: Stämpfli Verlag 2005, str. 258–274.

²² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. 5. 1985 ve věci Abdulaziz, Cabales a Balkandali.

„Původ“ zde není míněn jako společenský původ. Je míněn zejména ve vztahu k osobám nebo skupinám osob, které pocházejí z osob, jež by mohly být identifikovány podle určitých charakteristik (jako jsou rasa nebo barva pleti). Takové osoby nebo skupiny osob mohou být kvůli svému původu předmětem nenávisti, diskriminace nebo násilí. Pojem „národnostní původ“ má být chápán v širokém smyslu, tedy nejen s ohledem na národnost nebo etnický původ napadených osob, ale také na jejich státní příslušnost. Navíc, pojem „národnostní původ“ se nemusí vztahovat pouze ke státním, které jsou jako takové mezinárodně uznávané, ale také k národnostním nebo etnickým menšinám nebo jiným skupinám osob s podobnými charakteristikami.

Smluvní státy si mohou vyhradit právo nevyvozovat trestní odpovědnost z výše uvedeného jednání, pokud tento materiál obhajuje, propaguje nebo podněcuje diskriminaci, která není spojena s nenávistí nebo násilím, za předpokladu, že jsou k dispozici jiné účinné právní prostředky (např. občanskoprávní či správní trestání). Smluvní státy si mohou rovněž vyhradit právo neaplikovat toto ustanovení na ty případy diskriminace, u kterých nemůže zajistit účinné právní prostředky, z důvodu zavedených principů v jeho národním právním systému, týkajících se svobody projevu.

Ad 2. Rasisticky a xenofobně motivované vyhrožování.

Přestože legislativa většiny států Rady Evropy zajišťuje kriminalizaci vyhrožování obecně, smluvní státy se dohodly, že je potřebné výslovně kriminalizovat vyhrožování z rasistických a xenofobních motivů. „Vyhrožování“ znamená jednání, které u osob, proti kterým je výhrůžka namířena, vyvolává obavu, že budou poškozeni závažným trestným činem (např. pohrůžka usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením majetkové škody). Pohrůžka musí uskutečněna prostřednictvím počítačového systému a musí být namířena proti

- (i) *jednotlivci pro jeho rasu, barvu pleti, náboženství, národnostní, etnický nebo jiný původ,*
- (ii) *skupině osob, která se odlišuje podle některé z těchto charakteristik.*

Ad 3. Rasisticky a xenofobně motivovaná urážka.

Podle tohoto ustanovení se smluvní státy zavazují trestat veřejnou urážku jednotlivce nebo skupiny osob spáchanou prostřednictvím počítačového systému pro jejich rasu, barvu pleti, náboženství, národnostní, etnický nebo jiný původ. Jde tedy o postih verbálních útoků proti jednotlivci nebo skupině osob z důvodu skutečné nebo domnělé náležitosti k určité skupině, odlišené podle specifických charakteristik.

Pojem „urážka“ se týká jakýchkoliv urážlivých, pohrdavých nebo invektivních výrazů, které poškozují čest nebo důstojnost napadené osoby. Mělo by být jasné z výrazu samého, že urážka je přímo spojena s tím, že osoba náleží k určité vymezené skupině. Na rozdíl od případu výhrůžky, urážka vyjádření v soukromé komunikaci není tímto ustanovením pokryta.

Ad 4. Popření, hrubé snižování, schvalování nebo ospravedlnění genocidy nebo zločinů proti lidskosti.

V posledních deseti letech je možno v Evropě i u nás sledovat nárůst pravicového extremismu, zejména neonacismu. Neoddělitelnou součástí neonacistické propagandy

je snaha o rehabilitaci nacistické ideologie prostřednictvím výroků, které popírají nacistické zločiny.²³ Tzv. „osvětimskou lež“ můžeme charakterizovat jako výroky, které bagatelizují, popírají, zlehčují či ospravedlňují nacistické pronásledování a genocidu Židů, Romů, a dalších skupin, které nacistický režim považoval za méněcenné. Vyjadřování takových myšlenek uráží památku obětí a jejich rodin. Snaha o rehabilitaci nacistické ideologie popíráním či zpochybňováním nacistických zločinů je neoddělitelnou součástí antisemitsky a rasisticky motivovaného politického názoru, který směřuje proti základním zásadám demokratického právního státu.²⁴ Skutečnosti, u kterých byla prokázána historická správnost, nesmějí být popírány, hrubě snižovány, schvalovány nebo ospravedlňovány za účelem podpory rasistických teorií a myšlenek.²⁵

Smluvní státy se proto dohodly, že je důležité kriminalizovat projevy, které popírají, hrubě snižují, schvalují nebo ospravedlňují genocidu nebo zločiny proti lidskosti, jak jsou definovány mezinárodním právem a uznány jako takovými

- rozhodnutím Mezinárodního vojenského tribunálu, ustanoveného dohodou, uzavřenou v Londýně dne 8. dubna 1945; nebo
- rozhodnutím jiného mezinárodního soudu, jejichž jurisdikce je smluvním státem uznána.

K nejzávažnějším jednáním naplňujícím znaky genocida nebo zločinů proti lidskosti, došlo v průběhu období let 1940–1945. Od té však došlo k dalším případům genocidy a zločinům proti lidskosti, které byly silně motivovány teoriemi a myšlenkami rasistické a xenofobní povahy. Protokol proto neomezuje rozsah tohoto ustanovení pouze na zločiny spáchané nacistickým režimem v průběhu 2. světové války, které byly jako takové prokázány Norinberským tribunálem, ale také na genocidu a zločiny proti lidskosti, prokázané ostatními mezinárodními soudy, ustavenými od roku 1945 relevantními mezinárodními právními dokumenty.

Protokol tak umožňuje se odvolat na konečná a závazná rozhodnutí budoucích mezinárodních soudů, v rozsahu, v jakém je jurisdikce takového soudu je uznána státem, který podepsal tento Protokol. Distribuce nebo jiný způsob zpřístupnění takového materiálu veřejnosti prostřednictvím počítačového systému, který popírá, hrubě snižuje, schvaluje nebo ospravedlňuje genocidu nebo zločiny proti lidskosti má být proto postavena mimo zákon a prohlášena za trestný čin.

5. ZÁVĚR: TOLERANCE INTOLERANTNÍCH

Tolerance, snášenlivost, ochota připustit u druhých odlišné názory, jiné chování, či provokativní vzhled je považována za jednu ze základních hodnot demo-

²³ Lipstadt, D. E. Popírání holocaustu. Praha: Paseka, 2001, str. 45.

²⁴ Usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 13. dubna 1994 čj. 1 BvR 23/94, publikováno ve Sbírce rozhodnutí Spolkového ústavního soudu, svazek 1990, J. C. B. Mohr, Tübingen 1994, pod č. 12, str. 241 n., stejně rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 9. 6. 1992, 1 BvR 824/1990, in Neue Juristische Wochenschrift, 14/1993, str. 916.

²⁵ Srov. např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Lehideux a Isorni proti Francii ze dne 23. září 1998 č. 24662/94, in Soudní judikatura-Přehled rozsudků Evropského soudního dvora č. 2/1999, str. 25, stejně rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Witzsch proti Spolkové republice Německo ze dne 20. dubna 1999 č. 41448/98.

kracie. Extremistické postoje jsou způsobily přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající politicko – ekonomický systém. Je nepochybné, že demokratická společnost má právo se proti takovým rasistickým a xenofobním postojům bránit. Oprávněně se proto klade otázka, nakolik může demokracie tolerovat zneužívání politických práv (zejména práva na svobodu projevu), aniž by přitom zničila samu sebe. Problémem je, jak stanovit práh tolerance a zabránit tak nebezpečí, které vyplývá z toho, že budeme tolerovat i ty intolerantní.

V diskuzích o mezích svobody projevu v souvislosti s rasismem a intolerancí se mnozí inspirovali příkladem Spojených států a vyslovují pochyby, zda verbální a grafické formy rasismu vůbec trestněprávně stíhat.²⁶ Poukazují na existenci neopominutelného rozdílu mezi myšlenkou a slovem, mezi slovem a skutkem. Jak řekl prokurátor Jackson na norimberském tribunálu: „*Nesoudíme vás za vaše zřůdné myšlenky, ale za vaše zřůdné činy*“.

A. Americké pojetí svobody projevu. Bez tolerance není demokracie. Chybí-li tolerance, demokracie se mění v tyranii těch, kteří mají v rukou moc. Tolerance však není totéž co indiference. Ten, kdo je k nějakému názoru tolerantní, nemusí k němu být ještě lhostejný. Řečeno spolu Voltairem, hluboce s vámi nesouhlasím, ale budu se bít, abyste svůj názor mohl projevit. Tento typ tolerance vychází z přesvědčení, že každé omezení svobody slova nás omezuje více než svoboda slova sama. Jak říká Bělohradský²⁷: „*Demokracii ale neohrožuje svoboda všech říci nebezpečná slova, šířit nebezpečné texty a obrazy. Ohrožují ji naopak ti, kdo chtějí dnes zakázat nebezpečná slova a nebezpečné obrazy, aby zítra mohli zakázat slova a obrazy, které je obviňují a usvědčují*“. Zastánci neomezené svobody slova tak důvěřují v moc svodné diskuse i v boji proti rasismu a dalším nepřátelským ideologiím.

Tomuto pojetí se nejvíce blíží ochrana svobody projevu ve Spojených státech, i když ani zde není absolutní. Americká ústava šetří slovy. Nenajdeme v ní slova o Bohu a ani jednou slovo demokracie. Prostor svobody vymezuje výhradně negativně, říká, co vláda „nikdy nesmí udělat“. Podle Prvního dodatku k Ústavě Kongres nedává zákon omezující svobodu slova a tisku.

V judikatuře Nejvyššího soudu USA, kde se od 60. let prosazuje interpretační doktrína nazývaná „*preferred-position doctrine*“, podle níž politická a osobní práva garantovaná Prvním dodatkem mají preferované postavení, které zaručuje jejich nedotknutelnost a nezicizitelnost, a proto každý zákon, který je omezuje, je nutno presumovat jako neústavní, pokud nebude prokázán opak.²⁸

Za tímto názorem stojí hluboce zakořeněné přesvědčení, že právě neomezený trh myšlenek nejlépe působí na hledání pravdy a dosažení obecného blaha. Teorii trhu

²⁶ Např. Boguszak vidí řešení v přijetí americké koncepce přímého a jasného nebezpečí. K postihu by tak nestačilo pouhé abstraktní nebezpečí ohrožení chráněných zájmů. Omezit by bylo možno jen takové projevy, které byly učiněny za okolností, kdy použití násilí nebo jiný bezprávný čin bezprostředně hrozí. In: Boguszak, J. K problematice svobody projevu v právu České republiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, 1996, č. 1–2, str. 102.

²⁷ Bělohradský, V. Je u nás dost svobody. Právo, 29. 12. 2001, str. 7.

²⁸ Blahož, J. Ústavní koncepce a interpretace lidských a občanských práv: srovnávací pohled. Právník, 1998, č. 7, str. 591.

myšlenek poprvé vyjádřil soudce Holmes v rozhodnutí *Whitney v. Kalifornie*²⁹: „*Do- volíme-li v diskusi odlišný názor, může se zdát, že tím považujeme slovo za nedůležité, nebo že nám na výsledku příliš nezáleží, nebo že pochybujeme o vlastní síle nebo o síle svých argumentů. Když ale lidé pochopili, že čas zatratil mnoho bojovných názorů, mohli dojít k tomu, že ještě víc než vlastním názorům věří, že nejvyššího dobra se do- sáhne nejlépe svobodnou výměnou myšlenek. Nejlepším testem pravdy je její schop- nost prosadit se v soutěži na trhu myšlenek.*“

Nejvyšší soud USA tak rozlišuje mezi pouhým hlásáním určitých myšlenek, byť propagujících násilí, a přímým podněcováním k násilí. Omezit svobodu slova je mož- no pouze v případě, kdy násilí nebo porušení práva bezprostředně hrozí (*clear-and- -present-danger-test*). Z výše uvedeného vyplývá, že řada projevů, které jsou v konti- nentální Evropě stíhány jako extremistické, se v USA těší ochraně Prvního dodatku Ústavy. Proti řadě projevů, které jsou většinovou společností odmítány nebo jsou vůči ní dokonce nepřátelské, tak existuje pouze jedna zbraň – protiargument. S ohledem na zásadní význam svobody slova v judikatuře Nejvyššího soudu USA, jejímž nevyhnu- telným důsledkem je i určitá tolerance k propagaci rasové či národnostní nesnášenli- vosti, USA nikdy neratifikovaly Mezinárodní úmluvu o odstranění všech forem raso- vé diskriminace a k čl. 20 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech učinily výhradu, že se nesmí dostat do konfliktu s ústavně zaručenými právy.³⁰

B. Evropská doktrína aktivní intolerance. Druhým typem tolerance je vlastně in- tolerance, neboť určité názory, které považuje za škodlivé, v té či oné míře zakazuje. Každé přirovnání kulhá, nicméně druhé pojetí tolerance by se dalo s nadsázkou cha- rakterizovat heslem Saint-Justa³¹ „*žádnou svobodu nepřítelům svobody.*“ Tento myš- lenkový směr nechápe toleranci jako pouhé neomezování, nezakazování či lhostejnost, ale jako postoj, při kterém se aktivně vystupuje proti projevům intolerance. Například důvodová zpráva k novele německého trestního zákona uvádí: „*Neonacistické aktivity jsou nesnesitelnou provokací demokratického právního státu, a proto vedle odvážného, ofenzivního politického vypořádání se s pravicovým extremismem, musí být nepouči- telní potírání také prostředky trestního práva.*“³² Pokud společnost určité názory tole- rovat nehodlá, má možnost je postavit mimo zákon. Smyslem tohoto řešení je zabrá- nit dalšímu šíření intolerantních myšlenek a jejich praktické realizaci.

Evropský soud pro lidská práva vychází z toho, že tolerance a respekt k rovné dů- stojnosti všech lidských bytostí představují základy demokratické pluralitní společ- nosti. Proto Soud považuje za nebytné sankcionovat všechny formy projevů, jež roz- šířují, podněcují, podporují či ospravedlňují nenávist založenou na intoleranci. Každé

²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ze dne 16. 5. 1927, 274 U.S.357 (1927), ve věci *Whitney v. People of State of California*, in <http://laws.lp.findlaw.com/getcase/US/315/568.html>.

³⁰ Hyde, J. H. Úvodní slovo. In: *Sborník Svoboda projevu a tisk*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, str. 14.

³¹ Saint-Juste byl popraven v roce 1794 spolu s Robespierem, jejich smrtí končí období revolučního tero- ru, masových vražd kněží, politických jinověrců, povinného podezřívání celých sociálních tříd, které Saint-Justovo heslo ospravedlňovalo. Osvětluje paradox boje za svobodu, který můžeme vyjádřit i takto: „*Proč sis neval červenoobílou kokardu, symbol naší svobody? Neval jsem si červenoobílou kokardu, abych zjistil, zda jsem opravdu svobodný.*“ In: Bělohorský, V. Je u nás dost svobody. *Právo*, 29. 12. 2001, str. 7.

³² Návrh novely trestního zákona poslaneckého klubu SPD, Deutscher Bundestag, 12. období, tisk 12/7960.

takové omezení musí zároveň odpovídat naléhavé společenské potřebě, být přiměřené sledovanému účelu a zakládat se na dostatečných a relevantních důvodech.³³ Je koncept tzv. „**demokracie schopné bránit se**“ (*wehrhafte Demokratie, démocratie apte se défendre, democracy capable of defending itself*), kterou Soud opakovaně uznal ve svých rozhodnutích. Soud považuje její realizaci za „*legitimní cíl*“, jehož naplňování dovoluje v přiměřených mezích státům omezit práva zaručená v Úmluvě.³⁴

Doktrína aktivní intolerance tak znamená, že ve jménu tolerance musíme požadovat i právo netolerovat intoleranci. Ústavní soud tuto doktrínu aktivní intolerance potvrdil v roce 1992, když judikoval, že

- *hnutí, která prokazatelně směřují k potlačení občanských práv nebo k hlásání vymezené zášti, ať jsou jakkoli pojmenovaná a zdůvodňovaná jakýmkoli ideály či cíly, jsou hnutí, která demokratický stát, jeho bezpečnost a bezpečnost jeho občanů ohrožují; jejich zákonný zákaz je proto nezbytným opatřením k omezení svobody projevu a svobody sdružovací ve smyslu čl. 17 odst. 4 a čl. 20 odst. 3 Listiny základních práv a svobod;*
- *trestněprávní zákaz podpory a propagace určitých ideologií, které svou doktrínou i praktickým postupem vylučovaly a vylučují šířením jiných ideologií, přispívá k zabezpečení plurality názorů, ideologií, politických a jiných hnutí a k reálné možnosti jejich šíření; toto omezení nechrání pouze lidská práva a svobody, nýbrž i demokratické základy státu.*³⁵

Lidská práva jsou založena na univerzální identitě lidské bytosti, na rovnosti všech lidí v jejich důstojnosti a právech. Rasismus je útokem na lidskou důstojnost každého jednotlivce a ohrožuje soudržnost společnosti a její demokratické základy. Právo nebýt diskriminován z rasových důvodů a právo na ochranu před projevy rasové nenávisi tak patří k základním lidským právům.³⁶

Rasismus je antidemokratický ze své podstaty, odpírá jiným základní práva a svobody. Projevy rasismu jsou zlem, jsou emoční přípravou budoucího násilí.³⁷ Rasistická ideologie byla vymyšlena, aby odůvodnila násilí. Rasistická pseudofilosofie a pseudověda poskytuje vysvětlení a důvod pro takové násilné činy, neboť považuje lidi s jinou barvou pleti, jiné národní či etnické příslušnosti za méněcenné, za podlídi. Každá rasistická propaganda je těhotná násilím. Nelze tedy čekat, až se tato hrozba násilím naplní, ale je třeba postihovat již verbální a grafické předpolí rasistických násilných trestných činů.

Absolutizování svobody projevu tváří v tvář projevům rasismu není cestou, kudy by se Česká republika měla ubírat. Česká republika se nemůže se vyvázat z celé sítě mezinárodních závazků namířených proti rasismu, aniž by se nevyčlenila z rodiny de-

³³ Např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. 3. 1996 ve věci Goodwin v. Spojené království.

³⁴ Např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 9. 1995, ve věci Vogt proti Německu, ASPI.

³⁵ Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4. 9. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 5/92, Sb. nál. a usnesení ÚS ČSFR, 1992, str. 25.

³⁶ Repík, B. Svoboda projevu versus rasismus ve štrasburské judikatuře. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 2, str. 49.

³⁷ Repík, B. Svoboda projevu versus rasismus ve štrasburské judikatuře. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 2, str. 52.

mokratických evropských států. Americký model svobody projevu proto nemůže být vzorem pro Evropu, která má jinou historickou zkušenost a jiné právní tradice. Do 21. století vstoupila Evropa nerozdělená železnou oponou, plná úsilí o vytvoření tolerantního, multikulturního klimatu. Tattáž Evropa se však s sebou nutně nese i rezidua své vlastní minulosti. Právě evropský kontinent zplodil v minulém století dvě války. V důsledku druhé z nich přetrvává dnes v Evropě zvýšená citlivost daná historickou zkušeností na projekci některých negativních jevů ve společnosti. Právě díky svým bezprostředním historickým zkušenostem je Evropa svým způsobem více ostražitá a mnohem méně benevolentní ve vnímání podhoubí těchto jevů než např. USA.

EXTREMISMUS UND DIE GRENZE DER REDEFREIHEIT IM INTERNET

Zusammenfassung

In der Einführung beschäftigt sich der Autor mit der Definition des Extremismus und mit seinem Unterschied von der Kriminalität mit dem extremistischen Unterton. Weiter befasst er sich mit der Form des Internetmissbrauchs von Extremisten, mit der Verantwortung der Raumanbieter für Elektronisch-datenspeicherung (webhosting), der Internetzugangsdienstleister und der Betreibern des Webdiskussionsforums. Der Autor spricht weiter über Institutionalsicherstellung des Rückgriffs von Extremismus im Internet und über die Internationalmitarbeit in diesem Gebiet, vor allem über Zusatzprotokoll zum Abkommen über Computerkriminalität, das sich mit den Fragen über Definitionen des Tatbestandes, den Umfang der Kriminalisierung der Taten mit der rassistischen und ausländerfeindlichen Beschaffenheit, die durch Netz-Computer begehen sind, und die Maßnahmen zur Mitarbeit in dem Gebiet des Strafrechts, beschäftigt. Die Aufmerksamkeit ist vornehmlich den Tatbeständen gewidmet. Im Verschluss behandelt der Autor die Redefreiheit in den USA und in Europa, über die Unterschiede zwischen amerikanischer und europäischer Stellung und über die Toleranz/Intoleranz der rassistischen und ausländerfeindlichen Ausdrücke.

Schlagwörter: der Extremismus, die Kriminalität mit dem extremistischen Unterton, der Missbrauch des Internets, das Zusatzprotokoll zum Abkommen über Computerkriminalität, die Toleranz, die Redefreiheit

Klíčová slova: extremismus, kriminalita s extremistickým podtextem, zneužívání internetu, Dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě, tolerance, svoboda projevu